

“El PSC serà residual, no reconstruirà la socialdemocràcia”

L'any 2011, després que el PSC acumulés tres derrotes electorals, va assenyalar que els socialistes catalans tenien la missió urgent de reconstruir la socialdemocràcia a Catalunya. Han passat tres anys i el partit s'ha situat en mínims històrics. Doneu per mort el projecte socialdemòcrata català?

—En aquest moment hi ha un grau gran de dispersió i desorientació en l'espai socialdemòcrata català, en el sentit més ampli i el més restringit. L'esquerra catalana, durant els anys d'Estat autònom ha estat estructurada al voltant del PSC, però cronològicament aquesta referència es va acabar en el moment més àlgid del PSC, amb el primer tripartit. Fins allà va arribar per l'impuls de tots aquells anys, però amb Pasqual Maragall de president la Catalunya autònoma ja s'havia acabat, i potser sense ser-ne conscients, ja s'havia entrat a la Catalunya postautònoma. I aquí és on el PSC perd peu perquè era un fruit genuí d'un sistema de poder organitzat a partir del naixement de l'Estat autònom entre CiU i el PSC, un sistema bipartidista, imperfecte, amb algunes correccions a cada cantó, que tenia perfectament distribuït el poder.

—Tan distribuït estava el poder que ni se'l disputaven...

—Exacte, uns la Generalitat i els altres els municipis principals, i tots dos tenien la capacitat de subministrar diputats a Madrid. Era una divisió territorial que va donar lloc al famós *oasi català*, un sistema molt articulat i molt estable. A més, en aquest temps hi havia dialèctica que adornava tot aquest escenari: nacionalisme-catalanisme, esquerra-dreta, Catalunya-nació-Catalunya-ciutat, etc. Aquest sistema comença a entrar en decadència a finals del segle passat, amb la legislatura *escombraria*, la darrera de Pujol, que segurament si el procés de canvi s'hagués avançat quatre

JORDI PLAY

Josep Ramoneda (Cervera, 1949) és filòsof, periodista, escriptor i analista polític. Sempre ha militat en l'esquerra, a Bandera Roja, al PSUC i al PSC. Ara s'ho mira des de fora, i assegura que el socialisme català va perdre el nord amb el fracàs de l'Estatut i no s'ha recuperat. “Fets i no paraules”, l'eslògan de campanya de Montilla, és, per a Ramoneda, la mort ideològica del PSC.

anys tot plegat hauria anat més fluid i segurament d'una altra manera. Però el fet és que aquest sistema entra en crisi, i el president Pujol és l'expressió d'aquesta crisi del sistema, i és el PSC qui capitalitza aquesta crisi. Però el PSC ja està tocat, perquè els resultats de Pasqual Maragall no van estar al nivell de les expectatives generades. I malgrat tot, el PSC va tenir gairebé tots els poders.

—Si el PSC acumulava tant de poder, no era un risc per a Pasqual Maragall impulsar l'Estatut?

—Ell va tenir una intuïció, que li va fer fer, contra l'opinió de molts, la reforma de l'Estatut, i és que a Catalunya hi ha hagut una ruptura, un trencament d'aquesta Catalunya autònoma, que requereix una reinstitucionalització. I després passa el que ja sabem. A partir d'aquí, el PSC, que era un partit

d'aquest paradigma autonòmic, ja no trobarà mai més espai en el nou paradigma per tres raons fonamentals: la resta de l'esquerra li disputarà l'hegemonia, coincidirà amb la crisi profunda de la socialdemocràcia a Europa, i quan Catalunya passa del doble eix nacionalisme-catalanisme-dreta-esquerra, a l'eix principal dreta-esquerra i sembla que el país es normalitza, irromp el factor de la independència, que introdueix un element nou, més transversal, que complica el joc d'aquesta centralitat.

Hi ha una cosa que simbolitza la pèrdua de peu del PSC, la frase famosa de la campanya electoral de José Montilla, "fets, no paraules". Un partit polític sense paraules està condemnat a desaparèixer. Els fets són necessaris, però els fets sense paraules mai no et donaran legitimitat política.

—El PSC sempre havia volgut ser un partit *catch all*, i amb una ideologia molt marcada no és possible. És aquest l'error de base, desfer-se de la ideologia?

—El PSC es va creure una idea que repetia a tort i a dret, que amb la seva diversitat representava l'espectre més ampli de la societat catalana, i encara que això pogués ser cert en algunes eleccions, fruit d'una suma de factors, quan vols representar una part tan àmplia de la societat, o tens un ancoratge ideològic fort —durant molts anys el PSC havia estat el partit d'esquerres— o se t'escapa gent per tots costats. ERC i ICV van endur-se part del pastís socialista, que definitivament va perdre aquest ancoratge ideològic i no va trobar posició en un escenari nou en què el sobiranisme és una qüestió central.

—L'intent de Pasqual Maragall d'establir una relació postautonòmica amb Espanya va fracassar, i el PSC va respondre arraconant-lo i substituint-lo per José Montilla. El mateix partit renunciava amb aquell gest a tenir un espai central en la política catalana?

—Sí, perquè amb el fracàs de l'Estatut el PSC s'acaba. Entra en crisi perquè ha perdut el discurs de l'Estatut i el discurs de l'esquerra.

—Amb el procés sobiranista ha tingut l'oportunitat de generar un nou discurs, a favor del dret a decidir i a favor d'una nova relació amb Espanya seguint formant part d'Espanya.

—En el moment en què les coses tendeixen a fer-se simples, A o B, blanc o negre, les posicions que pretenen ser intermèdies són molt complicades. Tot el que està caient ara són les terceres vies, ha caigut Duran, ha caigut Navarro, Rubalcaba. Després, quan de les dues vies principals es vegi quina guanya i quina perd, en cauran d'altres. I és normal, perquè la tercera via no existeix, és artificial i inconsistent. Però és evident que és molt difícil mantenir-se al mig en una situació que tendeix a polaritzar-se. El PSC havia de fer una quadratura del cercle, havia de ser capaç de no estar a favor de la independència però no estar-hi en contra. Si el PSC volia seguir en la centralitat, havia de dir que la independència no és la seva opció, però que no hi estan en contra. I tenia un instrument que li servia en safata, apuntar-se al dret a decidir sense condicions.

—Inicialment s'hi va sumar, però va fer un gir per sumar-se al bloc de l'unionisme que nega el dret a decidir. Allò va ser una tria.

—Va cometre un error molt greu quan va posar matisos al dret a decidir, i tant va insistir a trobar-hi pegues que va quedar desplaçat al bloc unionista més convencional amb PP i C's.

—El dret a decidir i el sobiranisme són els màxims responsables de la caiguda del PSC?

—En absolut, el PSC fa molt de temps que cau en barrina, el factor sobiranista

“ERC haurà de demostrar si és d'esquerres o no”

és un més, que augmenta i accelera la caiguda perquè li fa perdre la centralitat. En la mesura que la centralitat de la política catalana s'ha desplaçat cap aquí, el PSC queda molt separat. Ara bé, la crisi del PSC no es pot separar de la crisi de la socialdemocràcia europea en general.

—A Catalunya i a Europa està tocada de mort, la socialdemocràcia?

—I tant, en aquest moment és molt difícil distingir la socialdemocràcia dels partits liberal conservadors. Llegia un article d'Éric Fassin sobre el socialisme francès que fa una reflexió igualment aplicable al socialisme d'aquí: “Hem

JORDI PLAY

arribat a un moment en què l'única diferència entre la dreta i l'esquerra és la política sexual”. I em penso que a la pràctica deu ser la mateixa... Ens hem de remuntar a l'any 1979, quan comença a produir-se el canvi d'hegemonia al món i s'entra en el procés neoconservador de desprestigi de l'Estat, limitació de drets, individualisme, reducció de l'estat del benestar... Els socialistes no reaccionen, i quan ho fan, és amb el discurs anomenat de la tercera via, que en el fons no és res més que assumir bona part del nou discurs de la dreta liberal conservadora. La socialdemocràcia ja no és una

alternativa, i això fa que bona part de les classes socials que tradicionalment representava s'hagi sentit mal representada i traïda, i hagi anat a parar a d'altres opcions polítiques. És una crisi general de l'esquerra, que ha de repensar la societat i presentar propostes noves.

—**Ja no és l'opció ideològica de la classe mitjana que havia deixat de ser classe obrera.**

—Sí, l'esquerra europea, i també el PSC, s'ha deixat arrossegar pel miratge que tots érem una sola classe social, una superclasse mitjana molt extensa en què els costums eren els mateixos però

canviaven les marques. Uns anaven al Zara i els altres a Loewe, i així es creava la falsa idea que la classe obrera havia desaparegut, un miratge al qual va contribuir molt la socialdemocràcia. El cas d'Espanya és claríssim, Felipe González dota el país d'unes classes mitjanes potents, i part d'aquestes classes mitjanes instal·lades han anat a votar el PP, i d'altres viuen en el miratge fins que amb la crisi es destrueix el miratge i s'obren pas altres forces emergents.

—**Podemos, a Espanya, i la CUP, són forces d'esquerra radical sorgides del carrer, no dels despaxos polí-**

tics. Poden ser el relleu de l'esquerra antiga del PSOE i IU?

—El discurs del PSOE i IU s'ha fet obsolet. IU està atrapada en el llenguatge de la tradició comunista, que fa que transmetin nostàlgia, i el discurs del PSOE sona a buit, i li costarà molt bastir un nou discurs. Aquests nous moviments responen a una qüestió clara, la incapacitat de l'esquerra, i també de la dreta, de donar satisfacció als problemes i necessitats de la ciutadania i de donar-los referents. Tenen una manera d'expressar-se diferent, i en un moment en què la gent se sent escopida del siste-

ma polític, ofereixen un vot més de protesta que d'adhesió. Som en un moment de canvi de paradigma polític, perquè el bipartidisme s'ha acabat, però hem de veure en quina direcció s'encamina.

—**Què representa el PSC a Catalunya ara mateix?**

—El PSC ha de reconstruir-se. En aquest moment representa ben poca cosa, restes de vot de tota la vida que difícilment deixaria de votar PSC, que és perifèria urbana de Barcelona, i algun vot tradicional seu de classe mitjana o mitjana-alta que no se sent preocupat pel procés sobiranista. I fins i tot algun empresari que sempre votava CiU, però que la CiU sobiranista no li agrada i abans que votar PP o C's prefereix el PSC. Però tot això són petites cosetes. El PSC necessita una neteja de dalt a baix, i qui sap si encara li queda una mica per tocar fons. El PSC no té un gran futur a Catalunya, i difícilment se m'acut que pugui tornar a ser hegemònic. L'espai socialista, l'espai d'esquerres s'ha de recompondre a Catalunya, això és evident, i el PSC no serà qui lideri la recomposició.

—**Ho podria fer ERC? Les seves sigles, i els resultats electorals, li ho permetrien.**

—Podria, però s'ha de veure què passa amb ERC quan la independència no sigui l'únic discurs, bé perquè Catalunya és un Estat, bé perquè entrem en un escenari en què baixi el pistó d'aquest tema.

I si no, haurà de sortir una nova força, perquè és un espai que s'ha d'ocupar. Esquerra ara té a les seves mans la possibilitat de reconstruir l'esquerra, una possibilitat que fa cinc anys encara tenia el PSC. En qualsevol cas, ERC haurà de demostrar si és d'esquerres o no, cosa que de vegades és dubtós.

—**Descarteu que aquesta reconstrucció pugui anar a càrrec dels crítics, els díscols i el nou moviment que es presentarà al juliol, amb l'anunci justament de reconstruir el socialisme català?**

—Francament, el sector anomenat catalanista del PSC, o ja està fora, o està totalment amortitzat. Si no han donat el pas abans, a què esperen a donar-lo? I a més a més, tinc la sensació que la majoria són gent d'una generació que

JORDI PLAY

ja sona a una altra època. Els motors d'aquest canvi no poden ser persones que ja havien estat al tripartit.

—**El que queda al PSC és, fonamentalment, estructura de l'Àrea Metropolitana. La reconstrucció del PSC és possible amb la vella guàrdia del partit?**

—Tinc la sensació que el proper congrés del PSC serà més un procés d'homogeneïtzació que no de reconstrucció de res. El més lògic és que el procés d'enrocament encara s'allargui, i que el partit intenti salvar els mobles, si és que els mobles són salvables.

—**Homogeneïtzació vol dir, per exemple, tornar a ser una federació catalana del PSOE?**

—Potser no tant, però tornar al partit vertebrat al voltant dels nuclis forts del Baix Llobregat. La diferenciació orgànica amb el PSOE penso que la mantindran, sense recuperar la diversitat i la pluralitat d'idees que hi ha hagut gairebé sempre. Després del congrés, els crítics ja estaran fora.

Històricament, el PSC ha representat la socialdemocràcia moderna i després, allò que va encarnar el *maragallisme* i la modernitat urbana, i aquest és un patrimoni del PSC. Però ara no té projecte, i no crec que el torni a tenir.

—**Justament, apartar el president Maragall no era un senyal inequívoc que l'aparell del PSC ja no se sentia com a propi aquest patrimoni?**

—No és tan racionalitzat... Simplement es creuen la fantasia que ells són el partit que més representa la societat catalana, i que això els allibera de la necessitat de tenir un paraigua ideològic. És el discurs dels "fets i no paraules". La fi del maragallisme és l'inici de la ruïna del PSC.

—**Quines diferències observeu entre el discurs nacional del PSC i el de Ciutadans?**

—Les úniques diferències vénen de la història i de l'origen, però en la mesura que deixen de banda el dret a decidir, costa trobar diferències més enllà que C's és un partit de nova creació.

—Vós coneixeu molt bé la trajectòria del PSC. Ha patit crisis de posicionament tan importants com aquesta, al marge de l'evident davallada electoral?

—No, mai. El PSC neix a l'inici de la Transició i en aquell moment es planteja el dubte de si s'ha de fusionar o no amb la federació catalana del PSOE. Es van fusionar perquè, amb les xifres a la mà, el PSC sol treia un 5% dels vots, i amb el PSOE, un 25%. Tan senzill com això, i es fa una fusió sobre la base d'un equilibri complicat però reeixit, en què el sector catalanista es queda amb la imatge i el sector més de marca PSOE es queda amb l'estructura, i a partir d'aquí es va creant

“La fi del maragallisme és l'inici de la ruïna del PSC”

una història en la qual sempre hi haurà una pugna entre els exquisits de Sant Gervasi i els buròcrates del partit que trepitgen territori. Els exquisits de Sant Gervasi tenen una part de responsabilitat en la caiguda del PSC, perquè mai no els va agradar arremangar-se, mentre els altres feien carrer, anaven a festes, processons, mercats... Si un vol fer un partit, ha de pensar i ha d'estar-hi al damunt.

Els exquisits de Sant Gervasi, de famílies benestants catalanes, eren els líders referencials, els més visibles, i van deixar la feina més pesada d'organització a tota una altra gent, encapçalada per Josep Maria Sala, que va fer una feina molt eficient. A la llarga, aquest sector d'exquisits ho ha pagat, perquè n'hi havia uns que controlaven el partit i altres la imatge, i en els moments de crisi tenir el control del partit és molt important. Crisis com la d'ara, mai. De fet, el PSC havia estat un partit ascendent pràcticament fins a l'arribada de Pasqual Maragall al poder.

—Amb la vostra reflexió trenqueu una mica la imatge que des de fora es té del PSC, i en general dels partits, que l'aparell és el policia dolent i la imatge el policia bo...

—Els dolents portaven molts vots i garantien el funcionament del partit, i són els que en bona mesura van fer créixer el partit, perquè els altres, sols, no haurien anat gaire lluny. És molt important tenir present aquest factor, perquè explica per què els costa tant d'organitzar-se, al sector catalanista, em sembla que els continua fent mandra, arremangar-se. El canvi al PSC l'ha de fer una altra generació.

—Però al PSC hi ha una altra generació?

—Hi deu haver gent dins i gent fora, però en qualsevol cas, la reconstrucció de l'espai socialdemòcrata català no es farà des del PSC, això és segur.

—Si no és el PSC ni ERC, penseu que ICV i els nous partits d'esquerra emergents ho podran fer?

—ICV pot ser un complement, i aquests nous grups s'ha de veure. Si algú abandona un espai existent, sempre hi ha algú que l'ocupa, però serà un procés lent. No sé si cal una socialdemocràcia nova, el que sé és que cal una alternativa que doti de contingut

l'alternança política, que representi la conflictivitat social i permeti resoldre-la. Si no, els bipartidismes s'estanquen i es blinden un sistema de poder tancat.

—Amb aquesta descripció, el PSC és prescindible.

—Sí. El PSC, en el punt en què es troba, pot evolucionar cap a la marginalitat definitiva. Però hi ha un espai a la societat catalana per a una opció política que se senti catalanista i no estigui a favor de la independència.

—I pot desaparèixer?

—No necessàriament, hi ha partits que fan la viu-viu amb un 6% dels vots.

—Senyor Ramoneda, quin balanç feu de la gestió de Pere Navarro al capdavant del PSC durant poc més de dos anys?

—No ha estat un lideratge potent i clar per enfrontar-se als reptes del partit i per diferenciar-se del PSOE quan ha calgut. Navarro podia ser un bon alcalde de Terrassa, perquè sempre ha estat clar que no tenia les condicions per fer un salt a la política nacional. A més, Navarro també ha tendit a creure que com menys en siguin però més purs, millor. I aquest és el principi grupuscular que tendeix a la minimització. Navarro no tenia la dimensió necessària per reconduir un partit que ja estava molt feble, i ha fet massa ziga-zagues amb el dret a decidir i mai s'ha vist que tingués ni un discurs ni un projecte comprensible per a un sector ampli de la ciutadania i encara menys, un veritable control del partit. Crec que feia molts mesos que estava a la corda fluixa.

—Vàreu seguir l'episodi de la senyora de Terrassa?

—Sí, i no vaig tenir cap dubte que amb la seva reacció, Navarro era un personatge totalment desbordat i superat per les circumstàncies d'un partit sense nord. Atribuir l'incident de la senyora de Terrassa a la crispació sobiranista sense saber ni qui era aquella dona, va ser una gran imprudència política i una irresponsabilitat social.

El PSC es va creure que podia prescindir d'un projecte polític, que va perdre després del maragallisme. Doncs és evident que es va equivocar. L'èxit de l'independentisme demostra que els projectes polítics són necessaris.

Gemma Aguilera